

Vive la petite différence

(Un brindis per la comèdia nord-americana)

Antoni Figuera

Es necessita una predisposició especial, un estat d'ànim diferent en cada cas, per assaborir amb plena satisfacció les múltiples exquisideses que, en l'àmbit de cada gènere cinematogràfic, puguin arribar a deparrar-nos les seves millors i més representatives obres. I si un és, a més, aficionat als bons glops, major motiu per provar d'estar a l'altura de les circumstàncies. I així, si del que es tracta és de presenciar un estimulante espectacle d'aventures i pirates, ¿existeix res millor que un aromàtic i vell rom- si és possible "Capitán Morgan" importat- de les costes de Jamaica? ¿O un simple bourbon de Kentucky, si la nostra tria es decanta per un western? ¿O un "gimlet", tallant i sec com una rèplica amorosa- ¿què podria ser una altra beguda? - si triam un "film noir"? O si ens posam en

hi ha dubte que un bon glop predisposa l'ànim del jugador -espectador, arribat el moment d'empendre la trevesia a través dels centenars d'imatges de tantes obres mestres que ens han fet, com a la inoblidable protagonista de *La rosa púrpura del Cairo* de Woody Allen, més suportable i passadora l'existència.

I ara sí: aprofitant l'ocasió que en "safata de plata" ens posa el cicle que, durant els mesos d'abril i maig, dedicarà el Centre de Cultura de SA NOSTRA a la comèdia nord-americana, brindarem, copa en mà, per algunes de les raons que, més que no el nostre amor, en justifiquen el nostre deliri irraonable per ella:

1) Perquè a la comèdia li devem la franquícia d'haver-nos ensenyat a circular lliurement i sense necessitat de passaport per l'anàrquica Freedonia (*Sopa de ganso*, de Leo McCarey): únic lloc del món on va esdevenir l'encontre entre un paraigües i una màquina de cosir damunt d'una taula de dissecció (com ho imaginà l'enfebrida ment de Lautréamont).

2) Perquè gràcies a ella ens han donat a conèixer l'únic aristòcrata vagabund o vagabund aristòcrata (*Al servicio de las damas*, de Gregory La Cava), el qual, en la seva condició de majordom, arri-

ba a resoldre cínicament les contradiccions de classe (ja se sap que el Cine és Ficció) tan lúcidament denunciades per Marx (Carles) a la seva tríada dialèctica tan polèmica.

3) Perquè a aquest vagabund-aristòcrata o aristòcrata-vagabund, reconvertit a la condició de director de cine, ens el mostraria Preston Sturges sota els trets de Joel McCrea a *Los viajes de Sullivan*, que trasllada el dilema -ideològic- al terreny de l'oposició entre "cine d'evasió" i "cine de compromís".

4) Perquè gràcies als altres Marx -Groucho, Chico i Harpo- vàrem aprendre que el món és una cabina (*Una noche en la ópera*, de Sam Wood) justeta i no de luxe precisament, en la qual s'hi entra com es pot i del qual se'n surt a l'escapada.

5) Perquè, de la "comèdia", en sortim convençuts que ningú millor que un

manescal boig pot curar els humans de la malaltia de la malenconia que de vegades a tots ens ataca (*Un día en las carreras*, de Sam Wood).

6) Perquè la millor versió adulta i delirantment divertida del conte de Blancaneus i els set nans ens la va oferir una superba Barbara Stanwyck a la seva inoblidable interpretació de Sugarpuss O'Shea (*Bola de fuego*, de Howard Hawks) seduïnt set entranyables i simpàtics vellets, i a un no tan vellet, però sí encantador i despistat professor encarnat per Gary Cooper.

7) Perquè, no satisfeta amb alterar la pau de vuit inofensius professors que fan la feina en una enciclopèdia, la mateixa Barbara Stanwyck abandona els lluentons de corista ficant-se en la pell de falsa dona de món per ratificar-li al fascinat espectador que l'ètica d'una estafadora pot arribar a ser molt millor que no la moral d'un milionari (*Las tres noches de Eva*, de Preston Sturges).

8) Perquè, tot i que qualsevol de nosaltres -lamentables especimens masculins, per descomptat- poguéssim arribar a rivalitzar amb un Clark Gable en maldestresa, ningú podria arribar a Claudette Colbert en desimboltura i *savoir faire*, posats en la situació de veure'ns obligats a fer autoestop en qualsevol carretera principal o secundària (*Sucedio una noche*, de Frank Capra).

9) Perquè cada nou brindis ens du a la memòria el record de les vegades que l'espectador va sortir d'aquestes admirables i subtilíssimes pel·lícules surant i no caminant.

10) Perquè, que no haguéssim donat per tastar les meravelles del beuratge que a la cuina de la mansió de la seva sobirana s'encaparra a preparar el picardiós tio Willie; i de les quals es beneficiaven els també afortunats Macauley Connor (James Stewart) i Dexter Haven (Cary Grant) a la magistral *Historias de Filadelfia*, de George Cukor.

11) Així que seguim brindant per tants i tants exemples d'espantant deliri col·lectiu que el gènere ens ha brindat. Un exemple: la inenarrable seqüència del tren -demencial gresca surrealista- protagonitzada per una colla de vellets -aquests d'ara: milionaris i bevedors-, membres d'un club de caça a *Un marido rico*, de Preston Sturges.

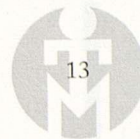

pla més frívol, superficialment frívol si arriba al cas ¿podria ser una altra l'elecció, si no és un martini *remogut*, no agitat, si cedim a la temptació de contemplar una pel·lícula de James Bond?

És clar que si del que es tracta, com ara, d'optar per la "comèdia", el ventall de possibilitats afavoridores del gest d'"alçar el colze", s'amplia la suggestiva i ostensiblement, com ens ho recorda el bo de José Luis Garcé al seu llibre *Beber de cine*. ¿Ens inclinarem aleshores pel *gin-fizz*? ¿O, encara millor, per un *Manhattan*? ¿Trobarà en el *negrenc* el nostre paladar una plataforma de llançament cap a la felicitat i l'alegria?

Ja va sense dir que res del s'ha dit aquí ha de ser inclòs en l'apartat de raons que es pugui aportar a favor o en contra del nivell d'acceptació -ja sigui popular o crítica- d'una "comèdia". Però, com els comodins d'un joc de cartes li faciliten al jugador les opcions de victòria, no

“...cada nou brindis ens du a la memòria el record de les vegades que l’espectador va sortir d’aquestes admirables i subtilíssimes pel·lícules surant i no caminant.”

12) I seguim brindant per les parelles sense parió -sense distinció de sexe- que la comèdia ens ha regalat al llarg de la seva història: per Katharine Hepburn i Spencer Tracy; per Cary Grant i la mateixa Hepburn; o per aquell i l'altra Hepburn (Audrey: mirada de *garçon damné* com la va definir el poeta Guillermo Carnero); per Humphrey Bogart i Lauren Bacall (sí, també hi ha “comèdia” dins el “cine negre”; dins el “melodrama”; i dins el “musical”, per descomptat: privilegis del mestissatge fronterer entre els gèneres). I continuem amb les parelles: Laurel i Hardy, Jack Lemmon i Walter Matthau, Richard Burton i Rex Harrison (*La escalera*, de Stanley Donen), Tony Curtis i Jack Lemmon (*Con faldas y a lo loco*, de Billy Wilder), Shirley McLaine i Jack Lemmon (*El apartamento*, de Billy Wilder), Jacqueline Bisset i Candice Bergen (*Ricas y famosas*, de George Cukor)...

13) I per les ciutats: perquè no ens va semblar mai més lluminosa i esplendorosa Nova York, encara que estàs coberta de neu; ni varen sonar mai amb major intensitat les melodies de Cole Porter o de George Gershwin; ni varen ser més rotundes i carnals les pomes de Cézanne (*Manhattan*, de Woody Allen). Ni Roma ens va tornar a semblar mai més un conte de fades sota pal·li; ni més audaces les passejades amb vespa pels seus carrers estibats, ni més inoblidables pel paladar els gust dels seus gelats (*Vacaciones en Roma*, de William Wyler). Ni París ni el Sena o Notre-Dame vistos de vespre recolzats a la barana d'un *bateau-mouche* tornarien a estar tan impregnats del sentiment de la màgia (*Charada*, de Stanley Donen). Ni presenciariem mai cap altre comiat d'un grau de continguda intensitat com el protagonitzat per Audrey Hepburn i Benn Gazzara a *Todos rieron* de Peter Bogdanovich. Ni ens seria atorgat el privilegi d'una tan bella i malencònica retrobada sota la pluja com la que va tenir lloc, devers la Cinquena Avinguda, entre Audrey Hepburn i George Peppard, camí de Tiffany's, bressolats pels acords de “Blue Moon” (*Desayuno con diamantes*, de Blake Edwards).

14) I per convèncer-nos que una capsula de pintura rosa -del color excitant de la roba interior de dona- al llarg de l'eslora d'una nau -un submarí, si volem ser exactes- és, sens dubte, el millor antidot

per desactivar les tendències homicides de la guerra (*Operación Pacifico*, de Blake Edwards).

15) I per acabar igualant per la base la tan cantada “guerra de sexes” en posar en evidència la, cada pic més en entredit, superioritat baronívola: ja fos donant la volta -un autèntic i intel·ligent gir de 180° - al tema del transvestisme: *La novia era él*, de Howard Hawks; *Tootsie*, de Sidney Pollack; *¿Victor o Victoria?*, de Blake Edwards; ja fos regalant-nos impagables exemples de superioritat femenina: el de l'encantadorament estràbica Paula Prentiss fent miques la masculinitat una mica afectada i matussera de Rock Hudson (*Su juego favorito*, de Howard Hawks); el de l'agressivament contundent Kathleen Turner dinamitant el ridículament bàmbol Michael Douglas (*La guerra de los Rose*, de Dany de Vito); o el de l'estilitzadament felina Elsa Martinelli deixant en evidència el prepotent i segur de si mateix John Wayne a la inoblidable *Hatari!* de Howard Hawks.

16) I si Mario Benedetti donava “*gracias por el fuego*” a una de les seves novel·les, nosaltres hem de seguir donant-li les gràcies a la “comèdia” perquè no es pot acabar mai d'agrair-li la seva singular capacitat per saber girar el calcetí del més atroç i obvi.

17) Per aconseguir que la insuportablement mal parlada Carole Lombard o el genial Charles Chaplin girassin del revés totes les atrocitats del nazisme, i mostrassin el rostre més grotesc i esperpèntic de la bogeria col·lectiva (*Ser o no ser*, d'Ernst Lubitsch; *El gran dictador*).

18) I perquè - i ja que es tracta d'una comèdia no ens posam mai suficientment frívols- no arribaren a saber mai (qüestió eminentment patafísica al més pur estil Alfred Jarry) si el plat cuinat per Jack Lemmon eren realment *spaghetti* o *lingüini* (*La extraña pareja*, de Gene Sacks, gairebé tan divertida com les de Billy Wilder, encara que sense el seu talent).

19) I perquè, a diferència de l'arbre bíblic de la “ciència del Bé i del Mal”, “L'arbre fil·mic” de la comèdia posseix no dues, sinó múltiples branques:

de la “comèdia sofisticada” a la *screwball*; de la “comèdia dramàtica” a la “comèdia musical”...

20) I perquè, a totes les abans esmentades, hi hauríem de sumar com a colofó algunes d'aquelles prodigioses metaficcions coreogràfiques al voltant del “cine dins el cine” o el “teatre dins el cine”, que varen ser *Cantando bajo la lluvia* de Stanley Donen i *Melodías de Broadway 1955* de Vincente Minnelli, gràcies a les quals vàrem intuir que allò que més s'assembla al Paradís havia de ser un carrer negat per la pluja, amb Gene Kelly i el seu paraigües cantant “Singin' in the rain”; o deixar-nos dur pel vol rasant ded Cyd Charise i Fred Astaire per la gespa de Central Park (*Dancing in the dark*).

21) I ja que vint raons i vint brindis es una xifra massa exacta i és necessari acabar amb el números redons, com vol el novel·lista Enrique Vila-Matas, aquí va la darrera i definitiva raó per al penúltim glop: perquè com apuntava el genial Spencer Tracy, al final d'una també genial *La costilla de Adán* de George Cukor, ja se sap que en qüestions d'amor i de parella- o de guerra de sexes, que seria la darrera guerra humanament tolerable- per damunt i per sota d'igualtats, de drets i responsabilitats, de barataments i martingales, no ens resta més que assumir l'axioma: *Vive la petite différence.* ❖

